Samenwerkprogramma Almelo: huiswerk voor iedereen!

Na afronding van de consultatiefase.

Inleiding

In overleg met de fractievoorzitters is unaniem besloten op initiatief van de burgemeester en griffier een traject te starten om te komen tot een samenwerkprogramma voor het gemeentebestuur van Almelo. Hierin zullen drie fases worden doorlopen: consultatie, uitvoering en afronding.
In deze notitie zullen de bevindingen van de consultatie worden toegelicht en geduid. Op basis hiervan zal een voorstel voor het vervolgtraject worden gedaan.

De gesprekken

Inmiddels is de consultatiefase afgerond en zijn er gesprekken gevoerd met alle fracties en alle wethouders. Deze gesprekken zijn gevoerd door Jonathan van der Geer en Hans Scherpenzeel. Veel gesprekken vonden plaats met één fractie en drie gesprekken zijn met meerdere fracties gelijktijdig gevoerd. In de gesprekken hebben alle betrokkenen zich erg open opgesteld. De inhoud geeft richting aan de wijze waarop men de samenwerking in de toekomst wenst. Heel graag willen wij alle betrokkenen heel hartelijk bedanken voor de prettige gesprekken!

Elke gesprek werd afgesloten met de vraag wie de deelnemers geschikt achten om deel te nemen in een klankbordgroep, onder de voorwaarde dat deze persoon niet tot dezelfde politieke familie behoort. Uit de gedane suggesties is een klankbordgroep samengesteld die bestaat uit:

- Marike van Doorn
- Liesbeth ter Haar - Tulp
- Hans Buitenweg
- Hans Teunis
- Bert Hümmels

De functie van de klankbordgroep is het ondersteunen van dit proces door mee te denken over te nemen stappen.

Het doel voor ogen

De gesprekken laten zien dat iedereen bevlogen is voor de stad. Men wil van betekenis zijn voor de inwoners, voor eigen achterban en voor het bestuur van Almelo. Er wordt met veel liefde over de stad en haar inwoners gesproken. Raadsleden en wethouders hebben zinvol werk en zoeken mogelijkheden om dit nog beter in te vullen. Daarbij willen zij vrij zijn en zich vrij voelen om op een eigen manier het werk in te vullen en een eigen geluid te laten horen. Daarbij past het besef dat er een gedeeld belang is. Natuurlijk verschillen politici met elkaar van mening, maar alleen gezamenlijk kunnen de bestuurders slagvaardig opereren. Alle betrokkenen zijn hierin van elkaar afhankelijk: de keuzes en het gedrag van de één hebben gevolgen voor de slagvaardigheid van anderen. Naast alle politieke verschillen zijn er immers ook gedeelde belangen die niet politiek zijn. Zoals het aantrekkelijk houden van het politieke ambt, voor de mensen die het nu bekleden en toekomstige ambtsdragers. Het op een waardige manier invullen van het ambt is hiervoor een voorwaarde.

Algemene indruk uit de gesprekken
Naast het duidelijk gedeelde beeld over het doel van ieders inspanningen, kwamen in de gesprekken ook tegenstellingen naar voren. De beelden over *hoe* een goede samenwerking in de politiek tot stand komt lopen uiteen. Samengevat blijken de verschillen op enkele thema's het grootst.

1. Rolopvatting
Binnen de gemeenteraad zijn er grote verschillen in de opvattingen over wat de rol van een raadslid is. Sommige raadsleden leggen sterke nadruk op de inhoudelijke kant van het werk, anderen zoeken het meer in het volksvertegenwoordiger zijn of een combinatie daarvan. Ook zijn er die stevig inzetten op debatvaardigheden en het 'politieke spel'. Dit verschil lijkt ertoe te leiden dat raadsleden elkaar niet altijd 'verstaan' en in de raadsvergadering een inhoudelijk debat met uitwisseling van argumenten niet altijd tot zijn recht komt.
Ook komt verruwing in omgangsvormen en de wijze van bejegening naar voren in de gesprekken. Los van een pittig en stevig politiek debat bedoelen sprekers dan de vaak persoonlijke en soms ruwe omgangsvormen die onderdeel zijn geworden van de Almelose politiek. Het buiten de microfoon om spreken, collega's becommentariëren, grof taalgebruik. De grote vraag is wat maakt dat de onderlinge normering niet van de grond komt. Het elkaar aanspreken, het aanmoedigen van de voorzitters om hierin een duidelijke streep te trekken en de hygiëne in het debat te bewaken: het is een vraagstuk dat meer aandacht verdient en die van iedereen iets zal gaan vragen. Te beginnen bij de vraag: wanneer beperkt de vrijheid van een spreker de vrijheid van een andere spreker?

2. Samenspel binnen het gemeentebestuur
In de gesprekken kwamen ook verschillen naar voren in de manier waarop raadsleden het gevoel hebben onderdeel te zijn van het gehele samenspel binnen het gemeentebestuur. Sommige raadsleden voelen zich als een spin in web, terwijl anderen juist het gevoel hebben vanaf de zijlijn toe te kijken. Dit verschil wordt groter als er politiek gevoeliger onderwerpen op de agenda staan. Het toetreden tot de raad is hierdoor voor 'nieuwe' raadsleden niet altijd makkelijk. Samenwerken -ook in de politiek- gaat makkelijker en wordt beter wanneer je je kunt verdiepen in elkaars achtergrond en drijfveren om politiek betrokken te zijn. In de gesprekken komt naar voren dat dit beter zou kunnen in Almelo. Men weet globaal gesproken weinig van elkaars persoonlijke achtergrond en omstandigheden. Gezamenlijke bezoeken worden breed gewaardeerd en als positieve voorbeelden gegeven omdat daar ruimte ontstaat voor persoonlijke interactie
Ook zijn er opmerkingen gemaakt over het samenspel tussen raadsleden en wethouders. Beide geven aan behoefte te hebben aan meer onderling contact, maar hebben het gevoel dat dit niet op een natuurlijke manier tot stand komt. Los van politieke achtergronden spelen hier stijlverschillen een belangrijke rol. En ook verstaat niet iedereen hetzelfde onder wat benaderbaar is. Is dit benaderbaar in het contact, wekt benaderbaarheid ook politieke verwachtingen bij raadsleden? Daarom zal hier voor het vervolgtraject een concreet voorstel voor worden gedaan.

3. Onderlinge verhoudingen
Voortbouwend op het vorige punt valt op hoe indrukken en beoordelingen over elkaar ontstaan en veranderen in waarheden, vaak zonder dat deze geverifieerd zijn. In enkele gesprekken kwamen voorbeelden voorbij van indrukken van en over elkaar, zonder dat deze

bij de personen in kwestie waren geverifieerd. In sociale interactie gebeurt dit natuurlijk heel snel, zeker in een gemeenteraad en college met heel veel partijen en actoren, maar de indrukken werken door in het politieke. Het zet beelden over elkaar te snel vast en wordt daarmee politiek. In een enkel gesprek werd hieraan gerefereerd dat de persoonlijke affiniteit in positieve en negatieve zin doorwerkt in de onderlinge politieke samenwerking. De samenwerking op inhoud komt dan niet altijd tot stand vanwege verstoorde onderlinge verhoudingen. In de cultuur die hierdoor ontstaat worden leden in de raad en het college geremd in hun werk. De harde toon gecombineerd met persoonlijke sneren en aanvallen maken dat niet iedereen zich vrij voelt om alles in te brengen en hun rol vorm te geven zoals zij dat willen. Het dossier Stadstheater is in vele gesprekken genoemd als katalysator van de verstoorde verhoudingen.

Bouwstenen Trajectvoorstel voor raad en college
In alle gesprekken hebben we geproefd dat iedereen min of meer wil bijdragen aan verbeteringen in de wijze van samenwerking en onderlinge verhoudingen. In veel gesprekken werden vruchtbare suggesties gedaan die echt kunnen worden opgepakt. En belangrijker: we hebben gesproken met dragers van een nieuwe cultuur. Dit loopt dwars door alle partijen heen, gaat voorbij aan scheidslijnen van raad en college, oppositie en coalitie. Collega's die willen bijdragen aan een nieuwe richting en zich er terdege van bewust zijn dat dit een proces van langere adem vereist. Men vindt dat de politiek dat aan zichzelf en aan Almelo verplicht is.
In bijna alle gesprekken was er ook sprake van zelfreflectie op de eigen handelswijze. En een brede wens is dat het in een nieuwe raadsperiode anders zal gaan. Dat is een belangrijke voorwaarde in dit traject dat huiswerk voor iedereen met zich meebrengt.

Concrete voorstellen vervolgtraject

- **Rolzuiverheid vergroten**

In het eerste kwartaal een bijeenkomst plannen rond de verschillende rolopvattingen van het raadswerk. Hierin bespreken wat de gevolgen zijn van bepaalde opvattingen en welke grenzen een integere taakuitoefening hieraan stelt.

- **Samenwerken in de politiek**

Politiek is het op een vreedzame manier beslechten van conflicten. Maar er is dus altijd sprake van tegenstellingen of conflicten. Toch sluit dit samenwerking niet uit; samenwerking is in Nederland juist een voorwaarde voor politiek succes. In een bijeenkomst in het tweede kwartaal gaan we met elkaar in gesprek hoe dit kan worden vormgegeven en welk gedrag en omgangsvormen een raadslid kan helpen effectief te zijn.

- **Contact tussen raadsleden en wethouder verbeteren**

Op korte termijn starten met een maandelijks 'inloop half uurtje' voorafgaande aan een politieke avond waar raadsleden met wethouders en eventuele ambtenaren in gesprek kunnen over voorstellen en brieven die op de agenda staan. Het kan bijdragen aan meer contact en ook meer begrip tussen raadsleden en wethouders.

- **Hoe borgen we dit voor nu en in de toekomst?**

De opbrengst uit de bijeenkomsten moet worden vastgelegd om tot echte veranderingen te komen. Daarom gaan we op basis van een voorstel in gesprek over de manier om dit te

borgen. Hierbij kan ook gekeken worden naar de rol van voorzitters en de raadsondersteuning. Hierbij zal ook zeker gekeken worden naar de volgende raadsperiode. Wat wil deze raad meegeven over de wijze van samenwerking in Almelo? Hoe kunnen nieuwe én kandidaat raadsleden straks welkom worden geheten en zo goed mogelijk op hun nieuwe taak worden voorbereid?

Maar geen keurslijf!
Uiteraard kunnen er gedurende dit traject onderwerpen naar voren komen waar aandacht voor moet zijn. Die ruimte willen wij heel graag bieden en die flexibiliteit is er ook.

13 december 2024
Namens de begeleidingscommissie,

Arie Slob

Richard Korteland

Jonathan van der Geer

Hans Scherpenzeel